

Науменко О.М.,

*доцент кафедри політичних технологій,
кандидат політичних наук, доцент,
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Рихлік В.А.,

*доцент кафедри політичних технологій,
кандидат політичних наук, доцент,
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ЗАСІБ ПРОТИДІЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ ПІД ЧАС ВИБОРІВ

На сьогодні штучний інтелект (ШІ) вже заповнив всі сфера нашого життя, тим самим здійснюючи вплив на думки і рішення аудиторії. Викликає занепокоєння стрімке удосконалення технологій, які спроможні формувати реалістичні відео чи аудіо, і їх вплив на політичний вибір людей.

За твердженнями фахівців, президентська кампанія 2024 р. у США вперше зазнала впливу штучного інтелекту. Соціальні мережі і медіа розповсюджували оманливі твердження та пропаганду, формуючи правдоподібні, але неправдиві зображення подій, які не відбувалися в реальності.

У січні 2024 р. виборцям у північно-східному штаті Нью-Гемпшир були надіслані фальшиві голосові повідомлення, де голос президента США Дж. Байдена з притаманними йому інтонаціями і висловлюваннями, рекомендував не відвідувати первинні вибори, де обиратимуть кандидатів на президентські вибори в листопаді 2024 р. Іншим прикладом було відео з залякуваннями щодо світової кризи в разі перемоги Дж. Байдена.

Дані фейки були згенеровані штучним інтелектом і є свідченням як через різні інструменти ШІ політики спроможні здійснити більш ефективні політичні

обвинувачення, тим самим згладжуючи межу між фактами і вигадками (Підборська, 2024).

На сьогодні постійно постає такий виклик, як дезінформація, що формується за допомогою штучного інтелекту. Тому, постають такі вагомі ризик, як маніпулювання громадською думкою і суспільними настроями, підрив довіри до авторитетних джерел, та втручання у виборчі процеси.

Основними інструментами через які формується дезінформація з застосуванням штучного інтелекту є відео/ аудіо/ фото- дїпфейк, дезінформаційні тексти. Зокрема, ризики ШІ у формуванні дезінформації і методи їх подолання.

Інструмент *deepfake*, який містить дві частини: «*deep learning*» – глибинне навчання та «*fake*» – підробка. Це є фото, відео або аудіо, яке формується через алгоритми машинного навчання і цілком відтворює зображення або відеозображення людини, тим самим створюючи фейковий матеріал. Як приклад, це ситуація, коли мери Відня, Берліна, Варшави, Мадрида і Будапешта здійснили дзвінок зі згенерованою версією В. Кличка. За допомогою технології *deepfake* був утворений віртуальний дзвінок мера Києва. В результаті деякі мери запідозрили дивність дзвінка і відключились, інші не зрозумівши несправжність Кличка написали про розмову у соцмережах (Петрів, 2023).

Дані приклади створюють занепокоєння щодо безпеки і можливості використання ШІ з маніпулятивною метою. Інші технології ШІ, як «*Respeecher*» чи «*Descript*» спроможні імітувати голос конкретної особи, тим самим створюючи аудіозаписи, які звучать ніби були сказані реальною людиною. Прикладом є дїпфейк створений режисером Дж. Пілом, як відоме відео де нібито Б. Обама розповідає про небезпеку фейкових новин і дезінформації.

Це підтверджує важливість навичок розрізнення неправдивої інформації і перевірки джерел інформації в сучасному світі, де технології штучного інтелекту набувають широкого доступу. Необхідним є напрацювання на державному і бізнес рівнях інструментів протидії дезінформації, яка утворюється завдяки ШІ (Петрів, 2023).

У 2021 р. Європейська комісія прийнята політичну програму Цифрове десятиліття Європи: цілі до 2030 року (Europe's digital decade: 2030 targets), що керує цифровою трансформацією в таких сферах: навички, цифрова трансформація бізнесу, безпечні та стійкі цифрові інфраструктури, цифровізація державних послуг (*Europe's Digital Decade*., 2023). Відповідно до політичної програми до 2023 р. близько 80 % європейських громадян мають володіти базовим рівнем цифрових навичок (Петрів, 2023).

В Україні 2 грудня 2020 р. № 1556-р Кабінетом міністрів України було прийнято розпорядження «Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні», де зазначено, що метою Концепції є вдосконалення системи публічного управління. Реалізація Концепції була передбачена до 2030 р. (*Штучний інтелект, соціальні*, 2024).

Керівник компанії DeepMedia Р. Гупта, яка допомагає Пентагону виявляти дипфейки, у власній кампанії має декілька етапів перевірки, через які виявляються дипфейки. Формує поради для звичайних користувачів: 1) монотонність в мовленні, наголошуючи, що «кожна літера та кожний поворот голосу людини, створений ШІ, має тривалість 0,0125 секунди. Та в мові людини ви можете мати темпи, відмінні від цього. Тому якщо ми бачимо голос з тривалістю кожної букви в 0.0125 чи 0.0375 секунд – це дипфейк; 2) погана якість відео; 3) водяні знаки на відео; 4) збій в алгоритмі відстеження обличчя.

Як стверджує Р. Гупта, саме штучний інтелект для дипфейків відстежує оригінальне обличчя, вирізає його і вставляє в дипфейк. Даний алгоритм припиняє працювати коли людина повертається спиною до камери.

Зокрема, штучний інтелект і дипфейки можуть бути корисними в політиці, через допомогу законодавцям у відстежуванні за виборцями, кращому поясненню власної позиції або наближеності до національних меншин, через можливість читати повідомлення різними мовами. Штучний інтелект надає краще розуміння аудиторії, патерни її поведінки, формуючи чітко направлені президентські кампанії і поліпшення їх аналізування. Але штучний інтелект може приносити як користь, так і шкоду.

За порадами Р. Гупта, державним установам слід звертатися до фахівців щодо виявлення дідфейків, тоді як звичайним виборцям слід пам'ятати про відповідальність і критичне ставлення до опублікованого в мережі (Підборська, 2024).

Обмеженнями застосування штучного інтелекту в сфері політичної реклами і інформаційної кампанії є: в деяких країнах прийняття спеціальних законів і правил щодо гарантування прозорості, захисту приватності і обмеження застосування персоналізованої реклами в політичних кампаніях; прийняття рекомендацій спеціально для політичних кампаній; дотримання прозорості і підвищення довіри до політичних кампаній; інші країни розглядають обмеження щодо застосування таких технологій для персоналізованої реклами, як мікротаргетинг чи психологічні профілі; проведення інформаційних кампаній і освітніх програм задля підвищення свідомості громадян у застосуванні штучного інтелекту під час виборів.

Проблеми, які стосуються застосування штучного інтелекту під час виборів мають глобальний характер. Постає питання в підтримці міжнародному співробітництву і обміну кращими практиками між країнами. Це потребує обговорення і розробку міжнародних стандартів, засобів спільного контролю і реагування на загрози (Асірян, 2023, с. 20–21).

Штучний інтелект має бути засобом протидії дезінформації під час виборів. Використані фейки і дезінформація під час виборів вже існує досить давно. Розвиток штучного інтелекту, ботоферм, дідфейків та троль-фабрик як загроза втручання у вибори набуває іншого змісту (*Штучний інтелект, соціальні*, 2024). Необхідним для виборців є розуміння інструментів штучного інтелекту, для вміння вирізняти дідфейки і клони, при копіюванні штучним інтелектом зовнішності і мови. Постає потреба у законодавчому регулюванні штучного інтелекту задля запобігання ризиків під час виборів.

Список використаної літератури:

1. Асірян, С. (2023). Використання штучного інтелекту під час виборів, практика, загрози виборчому праву громадян та шляхи подолання. *Науковий вісник*

Ужгородського університету: серія: Право. Т. 2. Вип. 77. 17-22. <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/283583/277839>

2. Петрів, О. (2023, серпня, 24). *Дезінформація та штучний інтелект: (не)видима загроза сучасності*. Центр демократії та верховенства права. <https://cedem.org.ua/analytics/dezinformatsiya-shtuchnyi-intelekt/> 03.11.2025

3. Підборська, І. (2024, липень, 04). *Чим небезпечне використання ШІ під час виборів та як розпізнати дінфейки. Експерти дають поради*. Голос Америки Українською. <https://www.holosameryku.com/a/vybory-dipfejky/7682740.html> 05.11.2025

4. *Штучний інтелект, соціальні мережі і дезінформація під час виборів. Ці теми обговорили під час дискусії за участю Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики*. (2024, листопада, 27). Комітет з питань гуманітарної та інформаційної політики. https://kompkd.rada.gov.ua/news/main_news/76493.html

5. *Europe's Digital Decade: digital targets for 2030*. (2025, June, 16). European Commission. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_en

Осадца І.С.,

*доцент кафедри міжнародних відносин та суспільних комунікацій,
кандидат політичних наук, доцент,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича*

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

У сучасному просторі інформаційних та гібридних конфліктів система стратегічних комунікацій виступає необхідним елементом забезпечення національної безпеки. Стратегічні комунікації – це цілеспрямована, скоординована діяльність держави, спрямована на формування й поширення